

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMAS DEPUTĀTS

Jēkaba ielā 11, Rīgā, LV-1811

e-pasts: saeima@saeima.lv

Tālrunis: 6 708 7111 • Fakss: 6 708 7100

Nr. *8/B-2-n/111-1907*
Rīgā, 2007.gada 4. jūlijā.

**Latvijas Republikas
Satversmes tiesai**

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, -
Latvijas Republikas Saeima

PIETEIKUMS

Par likuma "Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 3.pantam, kā arī likuma "Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu" 1.panta vārdu „ievērojot Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas pieņemto robežu nemainības principu” atbilstību Latvijas PSR Augstākās padomes 1990.gada 4.maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" preambulai un 9.punktam

1. 2007.gada 27.martā Ministru prezidents A.Kalvītis parakstīja starptautisku līgumu par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas valsts robežu (turpmāk tekstā – Robežlīgums). 2007.gada 17.maijā, pieņemot attiecīgu likumu, šis līgums tika apstiprināts Saeimā.

2007.gada 29.aprīlī Satversmes tiesā ir ierosināta lieta Nr.2007-10-0102, kurā tiek vērtēta Robežlīguma atbilstība Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk tekstā – Satversme) 3.pantam, kā arī likuma "Par pilnvarojumu Ministru kabinetam parakstīt 1997.gada 7.augustā parafēto Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma projektu par Latvijas un Krievijas valsts robežu" atbilstība Latvijas PSR Augstākās padomes 1990.gada 4.maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" preambulai un 9.punktam.

Tādējādi Satversmes tiesā ir ierosināta lieta par Robežlīguma atbilstību Satversmes 3.pantam pirms šā līguma apstiprināšanas Saeimā. Taču Satversmes tiesā nav apstrīdēts likums, ar kuru šis līgums, balstoties uz Satversmes 68. pantu, likumdošanas ceļā tika apstiprināts Saeimā.

Līdz ar to pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdams ir arī likums par Robežlīguma apstiprināšanu (turpmāk tekstā – Likums). Satversmes tiesa, ja pēc šā pieteikuma tiktu ierosināta lieta, varētu vērtēt gan paša Robežlīguma, gan Likuma atbilstību Satversmes 3.pantam. Šie akti ir savstarpēji cieši saistīti un nav atraujami viens no otra. Ja Satversmes 3.pantam neatbilst Robežlīgums, šim pantam neatbilst

arī Likums. Tādējādi tiesa nevar izskatīt Robežlīguma atbilstību Satversmei atrauti no Likuma satversmības izvērtēšanas.

Turklāt jāņem vērā, ka Likumam jāatbilst arī citiem konstitucionāla ranga tiesību aktiem, piemēram, Latvijas PSR Augstākās padomes 1990.gada 4.maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" (turpmāk - Neatkarības deklarācija).

2. Ja uz Likumu raugās no skatu punkta, ka tas apstiprina tikai Robežlīgumu, tad Likums Satversmes tiesā ir apstrīdams, pamatojoties uz tiem pašiem argumentiem, kādi izteikti 2007.gada 28.marta pieteikumā (*sk., piemēram, minētā pieteikuma 5., 8. un 11.punktu*), pēc kura 2007.gada 29.aprīlī Satversmes tiesā ierosināta lieta Nr.2007-10-0102. Pieteikuma iesniedzējs šajā pieteikumā pilnībā uztur 2007.gada 28.marta pieteikumā izteiktos argumentus attiecībā uz Robežlīguma neatbilstību Satversmes 3.pantam.

Tādējādi Likums tiek apstrīdēts pilnībā, un, pamatojoties uz iepriekšminētajā pieteikumā izteiktajiem argumentiem, tas neatbilst Satversmes 3.pantam.

3. Vienlaikus uz Likumu var raudzīties arī citādi un analizēt tā 1.pantu, kas paredz, ka ar šo likumu tiek apstiprināts Robežlīgums, „ievērojot Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas pieņemto robežu nemainības principu”.

Likums ir Saeimas pieņemts likums - normatīvais akts. Savukārt Neatkarības deklarācija ir konstitucionālo tiesību norma materiālā izpratnē, jo tā noteica divu citu Latvijas konstitucionālo pamatdokumentu - Satversmes un Latvijas PSR Konstitūcijas - darbības apjomu un to savstarpējās attiecības. Šis deklarācijas regulējums var būt efektīvs tikai tad, ja Neatkarības deklarācijai tiesību normu hierarhijā ir vismaz tāds pats spēks kā abiem minētajiem konstitucionālajiem dokumentiem, kuru piemērošanu Neatkarības deklarācija nosaka. **No tā izriet secinājums, ka arī Neatkarības deklarācijai pašai ir konstitucionāls rangs, tas ir, tā ir konstitucionālo tiesību norma arī formālā izpratnē.**¹

Tāpat jāņem vērā, ka pilnā apjomā spēkā stājusies Satversme „nepārsedz” visus Neatkarības deklarācijas konstitucionāli tiesiskos aspektus. Tādēļ ir pamatots viedoklis, ka šodien spēkā esošie Neatkarības deklarācijas regulējumi kā formālā, tā arī materiālā nozīmē joprojām pieder pie Latvijas konstitucionālo tiesību normām. Tomēr tas nenozīmē, ka Neatkarības deklarācijas atlikušajām normām būtu tāds pats spēks kā Satversmes normām. Satversmes normas aizstāj šīs deklarācijas normas, tātad Satversmei ir augstāks rangs. Neatkarības deklarāciju likumdevējs var grozīt tikai Satversmes 76. - 79.pantā noteiktajā kārtībā.²

Neatkarības deklarācijas normas, kas šodien vēl ir spēkā, ir tās preambula, 1., 2., 8. un 9.pants. Vairākiem Neatkarības deklarācijas regulējumiem atbilstoši to jēgai ir ilgstošs efekts. Pie tiem pieder arī pamatprincipi attiecību veidošanai ar PSRS (9.punkts), kas balstās uz 1920.gada 11.augusta Latvijas un Krievijas miera līgumu. Tā kā Krievija starptautiski tiesiski ir PSRS mantiniece,³ tad šis punkts attiecas arī

¹ *Egils Levits*: 4.maija Deklarācija Latvijas tiesību sistēmā. 4.maijs. Rīga, Fonds Latvijas Vēsture, 2000, 52. - 53.lpp.

² Turpat, 67. - 68.lpp.

³ Skat. plašāk: *Ineta Ziemele*: State Continuity and Nationality in International Law: Baltic States and Russia. Past, Present and Future as Defined by International Law. Boston, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2005.

uz attiecībām ar Krieviju.⁴ Tātad Satversme kopā ar šīm Neatkarības deklarācijas normām veido pašreizējo Latvijas „rakstīto konstitūciju”.⁵

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Likumā, atsaucoties uz Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas pieņemto robežu nemainības principu, Saeima pievienojusies Krievijas oficiālajai Helsinku nobeiguma akta interpretācijai, tādējādi nonākot pretrunā ar patieso šā akta saturu. Rietumvalstis, parakstot Helsinku nobeiguma aktu, nebija aizmirsušas Baltijas valstu jautājumu. Robežu negrozāmības princips nav atraujams ārpus nobeiguma aktā ietvertās tēzes, ka neviena okupācija vai teritorijas iegūšana, pārkāpjot starptautiskās tiesības, netiks atzīta kā likumīga. Šo tēzi īpaši uzsvēra ASV prezidents Džeralds Fords savā 1975.gada 25.jūnija paziņojumā, vērtējot Helsinku nobeiguma akta ietekmi uz okupēto Latviju, Lietuvu un Igauniju. Robežu negrozāmības princips neliedz Baltijas valstīm atgūt savu neatkarību un atjaunot suverenitāti tajās robežās, kādas pastāvēja 1940.gadā.⁶

Tā kā Latvija bija okupēta Helsinku apspriedes laikā, tai saskaņā ar Helsinku nobeiguma aktu ir rezervētas tiesības atjaunot savu valstiskumu un starpvalstu sarunu ceļā panākt arī 1975.gadā Eiropā pastāvošās robežu grozīšanu. Latvijai, atjaunojot savu neatkarību, Helsinku nobeiguma akts neliedz atgūt visu tās teritoriju, kāda tā bija 1940.gadā. Saeimas atsaukšanās uz robežu negrozāmības principu Krievijas Federācijas izpratnē apšaubā šīs vēsturiskās patiesības. **Tas nozīmē, ka Saeima rīkojusies neatbilstoši valsts nepārtrauktības (kontinuitātes) doktrīnai un ar šā Likuma pieņemšanu faktiski apšaubījusi Latvijas valsts atjaunošanu.**

Līdz ar to šāda valdības rīcība nonāk arī pretrunā ar Neatkarības deklarācijas preambulu un no tās izrietošās ilggadējās valsts pozīcijas, ka „Latvijas pozīcija balstās uz Latvijas – Krievijas 1920.gada 11.augusta Miera līgumu [...] un ka Latvija joprojām uzskata, ka minētais līgums ir spēkā un pēc 1940.gada izdarītās teritoriālās izmaiņas nav uzskatāmas par likumīgām.”⁷

Tādējādi secināms, ka, apstiprinot Robežlīgumu likumdošanas ceļā, likumdevējs nav ievērojis Neatkarības deklarācijas prasības. Līdz ar to Likuma 1.panta vārdi „ievērojot Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas pieņemto robežu nemainības principu” neatbilst Neatkarības deklarācijas preambulai un 9.punktam.

5. Ņemot vērā iepriekšminēto un pamatojoties Satversmes 85.pantu, Satversmes tiesas likuma 16.panta 1.punktu, 17.panta pirmās daļas 3.punktu un 18.pantu,

lūdzam:

---

⁴ *Egils Levits*: 4.maija Deklarācija Latvijas tiesību sistēmā. 4. maijs. Rīga, Fonds Latvijas Vēsture, 2000, 66. - 67.lpp.; *Gvido Zemrībo*: Baltijas valstu Neatkarības deklarāciju juridiskie aspekti un to starptautiskā rezonanse. 4.maijs. Rīga, Fonds Latvijas Vēsture, 2000, 145.lpp.

⁵ *Egils Levits*: 4.maija Deklarācija Latvijas tiesību sistēmā. 4.maijs. Rīga, Fonds Latvijas Vēsture, 2000, 67. – 68.lpp.; *Juris Jelāgins*: Tiesību pamatavoti. Mūsdienu tiesību teorijas atziņas. Rīga, Tiesu Namu Aģentūra, 1999, 70. – 71.lpp.

⁶ Skat plašāk: *William J.H. Hough, III*: The Annexation of the Baltic States and Its Effect on the Development of Law Prohibiting forcible Seizure of Territory. New York Law School Journal of International and Comparative Law, Volume 6, Number 2, Winter 1985.

⁷ Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzīšanu, neatkarības atjaunošanu un diplomātiskajiem sakariem. 1918. – 1998.gads. Rīga, Nordik, 1999, 209.lpp.

1) atzīt likumu "Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu" neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 3.pantam, kā arī likuma "Par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu" 1.panta vārdus „ievērojot Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas pieņemto robežu nemainības principu” par neatbilstošiem Latvijas PSR Augstākās padomes 1990.gada 4.maija deklarācijas "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" preambulai un 9.punktam;

2) ierosināt lietu pēc šā pieteikuma un apvienot to ar lietu Nr.2007-10-0102;

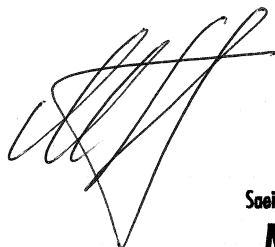
3) izskatīt lietu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Pielikumā: Pieteikuma iesniedzēja 2007.gada 28.marta pieteikuma kopija.

1. <u><i>[Handwritten signature]</i></u>	12. <u><i>[Handwritten signature]</i> (U. GRAVĀ)</u>
2. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	13. <u><i>[Handwritten signature]</i> KAMPARS</u>
3. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	14. <u><i>[Handwritten signature]</i> RYŠIS</u>
4. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	15. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>
5. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	16. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>
6. <u><i>[Handwritten signature]</i> K. RADURSKIS</u>	17. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>
7. <u><i>[Handwritten signature]</i> (S. JORDĀ)</u>	18. <u><i>[Handwritten signature]</i> (S. KĶIKASTE)</u>
8. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	19. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>
9. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	20. <u><i>[Handwritten signature]</i> (A. SEILE)</u>
10. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	21. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>
11. <u><i>[Handwritten signature]</i> / <i>[Handwritten signature]</i></u>	

*Departāta paraksts īstam
apšip rīkm.*

4.07.02.

Saeimas Kancelejas direktors
MĀRIS STEINS